

Destino 17/10/1959

**BERNARD BERENSON A BARCELONA
LA COL·LECCIÓ CAMBÓ I L'ART ROMÀNIC A CATALUNYA**

EN la mort de Bernard Berenson voldria recordar des d'aquí la presència d'aquest home il·lustre a Barcelona l'any 1926, on va venir invitat per Cambó a veure la seva Col·lecció. Era aquesta col·lecció la que havia motivat, ja abans, els meus contactes amb l'il·lustre personatge, al qual en diverses ocasions havia consultat sobre l'autenticitat de pintures que oferien en venda al gran col·leccionista barceloní. En una d'aquelles ocasions em cità en la seva casa de Florència i allà vaig arribar abans de rebre una nota d'avís, en la qual ajornava l'entrevista a causa d'un viatge d'obligada urgència a Londres i a París. El vaig buscar a Londres, i vaig poder localitzar-lo a París, on em va rebre en el marc de la casa de Duveen Brothers, el gran marxant anglès de pintura antiga, de qui Berenson era assessor per tot el que feia a la pintura italiana. La casa de Duveen, en un racó de la Place de la Concorde, era sucursal de la casa mare de Londres i de la de Nova York, i allà va ser on vaig poder evaquar la meva consulta.

Vam parlar amb Berenson, a més, de Barcelona i del nostre art primitiu català, modest i allunyat dels grans corrents de la pintura medieval europea generalment coneguda pels historiadors. Per això el nom de la nostra ciutat no figurava en els seus itineraris d'estudi, i jo vaig mirar d'explicar-li tot el que podia interessar-li sobre la pintura romànica sobre fusta, que llavors, sortosament, estàvem col·leccionant.

Vaig tornar a veure'l a Madrid, en ocasió de la gran exposició del Centenari de Goya, en la qual es van donar cota tots els grans historiadors de la pintura antiga i les altes figures del col·leccionisme europeu. Ho vaig dir a en Cambó, que el volia conèixer.

En la seva taula del Ritz Cambó tenia com invitat el duc d'Alba, i jo vaig esmentar el nom de Berenson i els d'altres grans figures que havien arribat per la mateixa ocasió.

El duc proposà a Cambó invitar-los, ell i Berenson a casa seva perquè es tractessin, i aquell sopar es convertí en un gran banquet al qual van assistir totes les altes figures del món de l'art reunides a Madrid amb motiu del Centenari. El palau de Liria, la casa del duc, va tenir una de les seves últimes nits d'esplendor.

Del sopar a casa del duc, on Berenson i Cambó es van conèixer, sortí la visita de Berenson a Barcelona. Vaig anar a rebre'l a l'estació i li vaig fer de cicerone. Vam dinar a can Cambó, on Berenson va veure la col·lecció, i dels molts elogis que en va fer Cambó quedà molt complagut. Després l'il·lustre convidat visità el nostre pobre i mal endreçat Museu en el palau de la Ciutadella, i allà vaig explicar-li la història i el tema de les nostres col·leccions, i allà va veure els frescos romànics que hi teníem a mig instal·lar, l'origen romànic dels quals va reconèixer, i quedà sorprès davant els nostres frontals romànics dels segles XII i XIII i els de la Col·lecció Plandiura, que també admirà molt, pel que significaven en la història de la pintura moble occidental de l'Edat Mitjana.

Afectuós, com a bon mestre que era, escoltà la idea que li vaig exposar modestament d'un paral·lel entre la pintura moble italiana dels segles XII i XIII, de font bizantina, i la pintura moble dels frontals catalans dels segles XI al XIII, d'origen netament occidental, és a dir, purament romànics. I em va dir: "És una idea nova molt important per a la història de la pintura medieval d'Europa, aquesta que m'ha exposat. Publiqui-la. Ella sola val la meua visita a Espanya"

I amb aquestes paraules sortí del nostre pobre Museu.

Vingué la guerra, i deixà la seva estimada vil·la de Florència per refugiar-se a Amèrica. Acabada la guerra, tornà a casa seva, on li vaig enviar dues vegades cartes i

fotografies en consulta. Però a la petició de tornar a Barcelona que li vaig fer per encàrrec d'un col·leccionista amic contestà que a la seva edat havia suprimit els viatges.

Descansi en pau després d'aquest darrer viatge.

Publicat a JOAQUIM FOLCH I TORRES *Últims escrits. Destino 1952-1963*. Fundació Folch i Torres: Palau-Solità- Plegamans, 2009 (M. Mercè Vidal i Jansà, coord.; trad. Ramon Folch i Camarasa) pp. 139-140